

СЕКЦІЯ 3 ЗАКОН

УДК 159.9

Анна Олександрівна АГУРЕЄВА,

студентка 4 курсу факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник: Яна Сергіївна ПОНОМАРЕНКО,

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри соціології та психології факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ

ЗДАТНІСТЬ ДО ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ФАКТОРИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ЯК НЕОБХІДНІ УМОВИ ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Надано психологічну характеристику здатності до прогнозування та прийняття рішень у професійній діяльності поліції. Емпірично досліджено особливості взаємозв'язку здатності до прогнозування та прийняття рішень у поліцейських з різним рівнем психологічної готовності до інноваційної діяльності.

Ключові слова: прогнозування, прийняття рішень, інноваційна діяльність, поліцейські.

В сучасних умовах суспільно-економічних і політичних трансформацій, входження України до європейського освітнього простору, а також реформування правоохоронної системи нашої держави, вимагають особливої уваги щодо вирішення проблеми якості підготовки майбутніх поліцейських.

Серед основних вимог, які висуваються до майбутніх працівників поліції, особливої актуальності набуває проблема формування здатності до прогнозування з факторами прийняття рішень в умовах діяльності, які характеризуються інноваційністю. Суспільство потребує від системи підготовки поліцейських нових, більше інноваційних підходів та методів навчання, які будуть здатні забезпечити всі професійні завдання правоохоронної системи.

Готовність до інноваційної діяльності правоохоронця є показником його здатності нетрадиційно вирішувати різного роду проблеми та готовності прийняти швидко рішення в будь-якій ситуації, та є запорукою успішності його як професіонала.

Антиципація (від лат. – *anticipatio*) – об'єктивне випереджаюче відображення вчинків, подій, безвідносно до суб'єкту, і цілепокладання як випереджаюче відображення, включене в діяльність суб'єкта. Теоретичну базу дослідження антиципації склали положення і погляди вітчизняних психологів: П. Анохіна, А. Брушлинського, Б. Ломова, Е. Сергієнко, Є. Суркова та інші [1, с. 33].

М. Краєва реалізуючи системний підхід в дослідженні прогностичних здібностей, виділяє в їх змісті емоційний, когнітивний і поведінковий компоненти. На думку дослідниці, прогностичні здібності проходять в своєму розвитку три рівні: I рівень – прогноз на підставі відносини, переживання; II рівень – прогноз на підставі пізнання; III – прогноз зворотного зв'язку, регуляції діяльності. Авторка розглядає прогностичні здібності як загальні і одночасно професійні новоутворення особистості [2].

С. Забегаліна та А. Чигарькова в дослідженні здатності до прогнозування у військовослужбовців, дійшли висновку, що на результат прогнозування, зокрема, імовірнісного прогнозування, в екстремальних умовах впливають інтелект, інтуїція, рефлексія, властивості нервових процесів (сила, рухливість, врівноваженість), дії противника і товаришів. Авторки говорять, що результат прогнозування впливає на реакції антиципації і власні дії. В якості складових здатності до прогнозування, дослідниці виділяють, систему знань, умінь і навичок – як результат минулого досвіду, особливості мислення та психофізіологічні особливості, найважливішими з яких є властивості нервової системи [3, с. 100].

Щодо питання процесу прийняття рішення, можемо сказати, що психологічно, даний феномен включає сприйняття, пам'ять, мислення, уявлення, уяву, волю і мову. Однак проблема прийняття рішень привертає увагу не тільки психологів, а й представників інших наук – філософії, соціології, політології, педагогіки. Основоположником психологічної теорії прийняття рішень вважається ізраїльсько-американський психолог Д. Канеман. Основним об'єктом досліджень якого став механізм прийняття індивідуумом рішення в умовах невизначеності [4, с. 84].

Т. Індіна розглядає прийняття рішень як контрольований процес і вважає, що прийняття рішень може бути проаналізоване і як процес, і як результат, і як різновидність процесу вибору або вирішення завдання [5].

Для емпіричного дослідження нами було використано наступні психодіагностичні методики: «Психологічна готовність до інноваційної діяльності» В. Є. Клочко, О. М. Краснорядцевої; опитувальник «Здатність до прогнозування» Л. А. Рєгуш; «Мельбурнський опитувальник

прийняття рішень» Т. В. Корнілової; опитувальник «Особисті фактори прийняття рішень» Т. В. Корнілової. Досліджуваними виступили слухачі курсів первинної професійної підготовки поліцейських. Групи були сформовані з різним рівнем (низький, середній та високий) психологічної готовності до інноваційної діяльності. Першу групу слухачів (з високим рівнем) склали 28 досліджуваних, у другу групу слухачів (з низьким рівнем) увійшло 24 досліджуваних, 32 респонденти з середнім рівнем показника були виключені із подальшого дослідження.

Результати дослідження взаємозв'язків у слухачів з високим рівнем психологічної готовності до інноваційної діяльності. З підвищенням властивості продуктивно мислити, змінювати рішення при невідповідних умовах збільшується здатність здійснювати вірні оцінки, приймати і реалізовувати правильні рішення в ситуаціях невизначеності; та знижується готовність до самоконтролю дій при явній неповноті орієнтирів, уміння здійснювати вірні оцінки, приймати і реалізовувати правильні рішення, покладатися на свій потенціал з підвищенням у слухачів аналітичних розумових здібностей та уміння висунення обґрунтованих, надійних, підтверджених гіпотез та аргументів.

Результати дослідження взаємозв'язків у слухачів з низьким рівнем психологічної готовності до інноваційної діяльності. Для вибірки досліджуваних властиве підвищення уміння фокусувати свідомість на психічних процесах, явищах, чуттєвих образах дійсності, зі збільшенням схильності діяти спрямовано на цілком певну мету; зменшується готовність обдумувати свої рішення і діяти при можливо повній орієнтації в ситуації при збільшенні вміння ефективно застосовувати наукові методи аналізу, діагностувати проблему та визначати альтернативне рішення.

На наш погляд, з метою вдосконалення професійної підготовки поліцейських, доцільно використовувати такі теоретичні і практичні моделі навчання, які сприяють розвитку прогностичних здібностей та факторів прийняття рішень поліцейськими. Для успішної реалізації цього завдання необхідною умовою є включення в процес підготовки інноваційних методів навчання, які забезпечать інтеграції різних компонентів прогностичних здібностей та факторів успішного прийняття рішень в екстремальних ситуаціях.

Список бібліографічних посилань

1. Ломов Б. Ф., Сурков Е. Н. Антиципация в структуре деятельности. *Психологический журнал*. 1980. Т. 1, № 6. С. 162–165.
2. Краева М.Ю. Динамика прогностических способностей у студентов-психологов в образовательном процессе вуза : дис. ... канд. психол. наук. Астрахань, 1999. 205 с.

3. Забегалина С. В., Чигарькова А. В. Способность к прогнозированию у военнослужащих при различных уровнях адаптивности и локуса контроля. *Психопедагогика в правоохранительных органах*. 2015. № 1 (60). С. 99–103.

4. Канеман Д. Принятие решений в неопределенности. Правила и предубеждения. Харьков : Гуманит. центр, 2005. 632 с.

5. Индина Т. А., Миросанова В. И. Регуляторные и личностные основы принятия решений. СПб. ; М. : Нестор-История, 2011. 282 с.

Одержано 12.03.2019

Предоставлена психологическая характеристика способности к прогнозированию и принятию решений в профессиональной деятельности полиции. Эмпирически исследованы особенности взаимосвязи способности к прогнозированию и принятию решений полицейских с разным уровнем психологической готовности к инновационной деятельности.

Ключевые слова: прогнозирование, принятие решений, инновационная деятельность, полицейские.

УДК 159.9

Оксана Олександрівна БАБЕНКО,

головний судовий експерт Полтавського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України

ХАРАКТЕРОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИ СЛІДЧОГО ТА ЇХ ВПЛИВ НА СПРИЙМАННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

Висвітлюється дослідження, за допомогою характерологічного опитувальника Леонгарда – Шмішека, діагностики типу акцентуації особистості слідчого в сучасних умовах. Визначено тенденцію із найбільш вираженою схильністю до акцентуації та найменш вираженою схильністю до акцентуацій особистості слідчого. Встановлено основні напрямки розробки навчальних програм для слідчих.

Ключові слова: слідчий, акцентуації, особистість слідчого, акцентуації особистості, навчання.

В рамках проведеного дисертаційного дослідження на тему «Особливості психологічного впливу слідчого на особистість підозрюваного в процесі слідчих дій», додатково було проведено психодіагностичне дослідження особистості слідчого.